

YAYLALARDA KONUT PATLAMASI
(SETTLEMENT EXPLOSION AND OVER CROWDING IN HIGH PLATEAUS)

Feyza AKYÜZ

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul
email:fevza@istanbul.edu.tr

ÖZET

Son yıllarda yaylalarda ikinci konut edinmenin popüler olmasından sonra Karadeniz Yaylaları ile mevsim nedeniyle yaylaların yoğun olarak kullanıldığı Mersin, Adana yöresinde Toros Yaylaları yeni sorunları karşımıza getirmektedir. Yayla Turizminin desteklenmesi yaylalarda ev edinmeyi de kışkırtmış bulunmaktadır. Toros Dağlarında Tahtacı adıyla anılan göçerlerin kullandıkları ahşap evler kalıcı konutlara dönmüş bulunmaktadır. Mera Kanunu çerçevesinde konu ele alınmıştır.

ABSTRACT

We have started to face a new dilemma after the fact that owning a second house in high plateaus is becoming ever-popular. The problem is very obvious especially in Black sea and Mediterranean regions where dwelling in high plateaus is a must during the long summer season. Government support in plateaus tourism is only adding to the situation. In Toros Mountains, the mountain cottages, being used by indigenous Tahtaci villagers for decades, have been transformed into permanent luxury residential apartments. The situation is dealt within the meadow law.

1. GİRİŞ

Türkiye’de Orman Kadastro 1937 den beri tamamlanamadığından, ormanları işgal eden vatandaşlar tarafından ormanların aleyhine artan problemler artarak devam etmektedir. Son yıllarda 6831 sayılı Orman Kanununun 2B maddesi gereğince hazine adına orman dışına çıkarılan yerlerin satışı yapılarak 20 milyar doların üzerinde gelir bekleyen 59. Hükümet Yöneticilerinin çeşitli girişimleri şimdilik sonuçsuz kalmış durumdadır. Yeni tasarılarla veya Anayasa değişiklikleriyle satışın önünü açmak istemektedirler /1/.

Ormanların kadastro tamamlandığında oy deposu diye düşünülen vatandaşlar için seçimlerde bu konu kullanılamayacağından orman kadastro, siyasi nedenlerden dolayı bitirilmemektedir. Kadastro yapacak olan yetişmiş insan gücü yanında kullanılacak yöntem ve tekniklerle ormanların sınırlandırılması Türkiye için zor bir iş değildir.

Türkiye’de 3402 sayılı Kadastro Kanunu ile vatandaşların mülklerinin sınırlandırılmasını yani Genel Kadastro Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, 6831 sayılı Orman Kanunu ile Orman Kadastro Orman Genel Müdürlüğü yapmaktadır. 25.02.1998 tarih ve 4342 sayılı Mera Kanunu çıkarılmış olup buna göre mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsisi Tarım ve Köy işleri Bakanlığınca yapılmasına karar verilmiştir /4/. Yeni düzenlemeyle Orman

Kadastronun da Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü yürütmektedir. Çok başlılığın Mera Kadastro için de ortadan kaldırılması gerekir.

2. MERA KANUNUNDAKİ DURUM

4342 sayılı Mera Kanununun 6. maddesine göre, mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsisi Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yapılır. Bu amaçla valinin görevlendireceği bir vali yardımcısı başkanlığında; Bakanlık il müdürlüğünden konu uzmanı bir ziraat mühendisi, Köy Hizmetleri il müdürlüğünden bir ziraat mühendisi, defterdarlıktan veya bulunmaması halinde vali tarafından görevlendirilecek bir hukukçu, Milli Emlak Müdürlüğünden bir temsilci, Kadastro Müdürlüğünden bir teknik eleman, Ziraat Odası Başkanlığından bir temsilci olmak üzere sekiz kişiden oluşan bir komisyon kurulur. Ayrıca orman içi, orman kenarı ve orman üst sınırında bulunan mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsisi çalışmalarında, ilgili orman teşkilatından bir orman mühendisi, 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu uyarınca reform bölgesi ilan edilen alanlarda bulunan mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsisi çalışmalarında Tarım Reformu Teşkilatından bir ziraat mühendisi bu komisyonlarda üye olarak görevlendirilir. Komisyonlar valilik onayı ile oluşturulur. Vali yardımcısının bulunmadığı durumlarda komisyona Bakanlık il müdürü veya görevlendireceği konu uzmanı bir ziraat mühendisi başkanlık eder.

Mera, yaylak ve kışlak varlığı ile hayvancılık potansiyeli dikkate alınarak ihtiyaç duyulan il ve ilçelerde komisyona bağlı olarak çalışacak ve tespit, ölçme, harita yapma ve yer gösterme çalışmalarını yapmak üzere “Teknik Ekipler” oluşturulur.

Yukarıda görüldüğü gibi yasada, Mera Kadastro yapacak olan komisyonda sadece Kadastro Müdürlüğünden bir teknik eleman vardır. Oluşturulan teknik ekipler burada önem kazanmaktadır. Tapu Kadastro ile özel sektörün işbirliği sayesinde son yıllarda kadastro işleri hızlanmış bulunmaktadır.

3. ORMANDAN 2B MADDESİ İLE ÇIKAN MERA ALANLARI

2005 yılı sonu itibarıyla 2B alanlarının toplam alanı yaklaşık 480 bin hektar olarak verilmiştir. Bu alanın 100 bin hektarı mera alanı olarak belirtilmiştir. Yerleşim yeri haline gelmiş olan kısım ise 50 bin hektardır. Orman vasfını kaybetmiş araziler özellikle İstanbul, Antalya, Balıkesir, Mersin, Bolu, İzmir ve Bursa’da bulunmaktadır /3/. 59. Hükümet, ormandan çıkarılan alanları satarak paraya çevirmek istemektedir. Satıştan 20 milyar dolar gibi büyük paralar elde edileceğini tahmin eden Hükümet 2005 yılının ikinci yarısında elde edilecek parayı 10 milyar dolara indirmiş bulunmaktadır.

4342 sayılı Mera Kanununun 4. maddesinde “Mera yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, zaman aşımı uygulanamaz, sınırları daraltılamaz. Ancak kullanım hakkı kiralanabilir.” denmektedir. Aynı kanunun 19. maddesinde “Muhtarlar ve belediye başkanları, mera, yaylak ve kışlakların sınır işaretlerinin korunmasından ve ayrıca tahsis amacına göre en iyi şekilde kullanılmasının sağlanmasından sorumludur.” hükmü yer almıştır. İnşaat yasağı ise Mera kanununun 20. maddesinde belirtilmektedir:

Yaylak ve kışlaklarda, 442 sayılı Köy kanununda öngörülen inşaatlar ile valiliklerden izin alınmak suretiyle imar mevzuatına göre yapılacak kullanma amacına uygun mandıra, suluk, sundurma ve süreklilik göstermeyen barınak ve ağıllar ile Turizm Bakanlığının talebi üzerine turizme açılması uygun görülen bölgelerde ahşap yapılar dışında ev, ahır ve benzeri inşaatlar yapılamaz.”

Yasaya göre yapılamayan inşaatlar, kaçak olarak Toros Dağlarında Tahtacı adıyla anılan göçerlerin kullandıkları ahşap evler kalıcı konutlara dönüşmüş bulunmaktadır. Akdeniz Bölgesinde de yaz mevsiminin çok sıcak ve uzun olması nedeniyle yazlık olarak yaylalar tercih edilmektedir.

Mera Kanundaki bu yasaklara rağmen kontrol olmadığını bilen halkın yaylalara ikinci ve kalıcı konut yapması nedeniyle yaylalar bitmek üzeredir. Yapılan Yayla Şenlikleri sayesinde Karadeniz’in tanınmış olması, yolların yaylalara kadar rahat şekilde ulaşımı sağlaması Karadeniz Yaylalarına hücumu arttırmış bulunmaktadır. Karadeniz Yaylalarının kullanımı o yörede yaşayan aileler arasında yazılı olmayan kurallar ile yapılmaktadır. Karadeniz’de çok çocuklu geniş ailelerin çoğu gurbette olduğundan göç etmiş Karadeniz’lilerin birinci evleri İstanbul veya diğer büyük şehirlerde ise özlem ve popülerlik nedeniyle ikinci evleri artık Karadeniz yaylalarında veya mezerelerinde olmaktadır.

Karadeniz’de köylüler hayvanlarıyla birlikte yaylalara çıkarken önce Mezere denilen yarı yolda konaklarlar. Yaylaya çıkış tarihi genellikle haziran ortalarına rastlar. Dönüşte de aynı şekilde mezerede konaklarlar. Eylül ayının sonlarında yüksek yaylalar çok soğuk köyler de henüz yaz mevsimini yaşarken köylüler yarıyol olan mezerelerde ekim ortalarına kadar kalırlar. Mezereler, yaylaların alt kısımlarında otlakların bulunduğu alanlardır. Buralardaki meskenler yaylalara göre daha güçlü yapıdadır. Zaten kalıcı konutlar da yaylalardan çok mezerelerde yapılmaktadır. Yaylalarda evlerin bir arada bulunduğu yerlere oba denir. Her oba bir ya da birkaç köyün insanını barındırır. /5/.

İzinsiz yapılaşma olduğundan yaylalarda da bir düzen olmamaktadır. Yaylalardaki obalarda ve mezerelerde imar işlerini kontrol eden bir ekip de bulunmadığından beton yığınları gelişi güzel yapılmaktadır. Bolu’da kış turizmi nedeniyle, Doğu Karadeniz’de turizm patlaması, Akdeniz’de iklim nedeniyle yaylalar güzelliklerini plansız yapılaşmadan dolayı yitirmek üzeredir. Güzellik ortadan kalkınca bundan turizm de etkilenecektir. Ormanların turizme tahsisi konusunda yapılanlar, Yayla turizmi için endişe duymayı gerekli kılmaktadır.

4. SONUÇ

2B alanları gruplandırıldığında: yeniden ormanlaştırılacak yerler, mera, otlak, yaylak, kışlak olarak hayvancılık için ayrılan yerler, tarım arazisi olarak kullanılacak yerler, yapılaşmış yerler şeklinde ele alınabilir /3/. Bu alanlardan, yeniden ormanlaştırılacak yerler özel mülkiyete konu olamayacaktır. Mera, otlak, yaylak, kışlak olarak tespit edilen yerler ise köy tüzel kişilerine, tarım arazisi olarak kullanılan yerler orman köylüsüne tahsisi edilebilir. Yapılaşmış ve satışından büyük gelir beklenen yerler için ise Kentsel Dönüşüm Planları yapılmalıdır /2/. Kentsel Dönüşüm Planları yapıldıktan sonra da tahsis şekilleri düşünülmelidir. İşgalcilere satış yapıp tapu

verilmemelidir. Yeni 2B ler için halkın beklentisinin olmaması gerektiğinden 31.12.1981 tarihinden sonra yapıldığı tespit edilen kaçak yapılar yıkılmalıdır.

Yaylalarda tapulu alan yok denecek kadar az olduğundan buralarda doğrudan işgal vardır. 2B yasası ile Meralara geri verilmesi planlanan 100-110 bin hektar arazinin tekrar mera olarak kullanılabilmesi için üzerinde yapı varsa arınmış olması gerekmektedir. Daha yeşil bir Türkiye düşünüyü gerçekleştirmek için yapılacak planlamaya Yayla Turizminin de eklenmesi gerekir.

KAYNAKLAR

- /1/ AYANOĞLU, S. : Orman Dışına Çıkarma İşlemi ve Orman Dışına Çıkarılan Alanlarının değerlendirilmesi Sorunu. Orman Kadastrosu ve 2B Sorunu Sempozyumu, İstanbul 14-18 Eylül 2004.
- /2/ GERAY, U. : 2B Alanları Nasıl Belirlenir ve Değerlendirilebilir? Orman Kadastrosu ve 2B Sorunu Sempozyumu, İstanbul, 14-18 Eylül 2004.
- /3/ KÖKTÜRK, Erdal., KÖKTÜRK Erol., : Orman Kadastrosu ve 2B Gerçeği. Orman Kadastrosu ve 2B Sorunu Sempozyumu, İstanbul, 14-18 Eylül 2004.
- /4/ TOKMANOĞLU, T. : Kadastro Tekniklerinin Geliştirilmesi. 1. Ormancılık Şurası Cilt:3, Ankara, 1-5 Kasım 1993.
- /5/ BAKİ, Z. : Yayla Geleneklerimiz. Trabzon Dergisi Sayı:9, s.61 2003.